

S-STUDENTERS UTBILDNINGSPOLITISKA PROGRAM

Antaget vid kongressen i Sundbyberg 10-13 maj 2018

Innehåll

5	INNEHÅLL	2
	FÖRORD	3
	HELA UTBILDNINGSKEDJAN	4
	LIVSLÅNGT LÄRANDE	6
	FOLKBILDNING	6
10	FOLKHÖGSKOLA	6
	VUXENUTBILDNING	7
	KOMVUX	7
	SFI	7
	YRKESHÖGSKOLAN	8
15	OMSTÄLLNING OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING	8
	HÖGSKOLA OCH UNIVERSITET	10
	AUTONOMI OCH STATLIG STYRNING	10
	KVALITETSSÄKRINGSSYSTEM	11
	RESURSTILLDELNINGSSYSTEM	11
20	ARBETSLIVSANKNYTNING	12
	FORSKNINGSPOLITIKEN	12
	DOKTORANDUTBILDNINGEN	13
	INTERNATIONALISERING OCH MOBILITET	14
	STUDENTINFLYTANDE	15
25	SOMMARKURSER OCH TRETERMINSSYSTEM	15
	KURSLITTERATUR	16
	LÄRARES KOMPETENS OCH PEDAGOGIK	16
	LÄRARLEDD TID OCH UNDERVISNINGSFORMER	17
	RÄTTIGHETER OCH RÄTTSSÄKERHET	17
30	TILLTRÄDE OCH GENOMSTRÖMNING	19
	AKADEMI I HELA LANDET	19
	BREDDAD REKRYTERING	19
	BREDDAT DELTAGANDE	20
	TRYGGHET UNDER UTBILDNINGEN	21
35	STUDIEMEDEL	21
	SKYDDSNÄT FÖR STUDENTER	22
	STUDIEMILJÖ OCH HÄLSA	22
	BOSTÄDER FÖR STUDENTER	23
40		

FÖRORD

45 Målet om jämlik, jämställd och solidarisk värld är den demokratiska socialismens och därmed socialdemokratiska studentförbundets mål. Denna jämlikhet förutsätter jämlik utbildning och bildning genom hela livet. Bildning och utbildning leder oss till kunskap och frihet som ger oss verktyg att syna och förändra de maktstrukturer som påverkar våra liv. Vi menar att alla människor behöver och har förutsättningar för att bilda och utbilda sig. Utbildning syftar till att ge individen en viss uppsättning kompetenser medan bildning är namnet på den process som utvecklar själva människan.

50 Ett framgångsrikt utbildningssystem ger människor redskap att förändra sina egna och andras liv. Dess betydelse för samhällsbyggnaden kan och ska inte underskattas. S-studenter ser ett ambitiöst program för en kraftig höjning av befolkningens utbildningsnivå som ett viktigt steg för en långsiktigt hållbar tillväxt som kan säkra Sveriges framtid som välfärdssamhälle. Kombinerat med insatser för stärkt jämlikhet och kvalitet i för- och grundskola, allmän gymnasieskola och en kraftig utbyggnad av Komvux, folkbildning, yrkeshögskolan och folkhögskolan krävs en permanent utbyggnad av den högre utbildningen. Alla delar i utbildningskedjan måste fungera eftersom utbildningskedjan inte kan bli starkare än sin svagaste länk.

55 Det här är Socialdemokratiska studentförbundets utbildningspolitiska program som innehåller delar som omfattar hela utbildningskedjan, men som har sin tonvikt vid högre utbildning. Högskolan är inte en isolerad ö utan är beroende av att hela utbildningskedjan. Arbetet med att bryta den sociala snedrekryteringen till högre studier börjar i förskolan. I ett föränderligt samhälle kommer högskolan spela en allt viktigare roll genom hela livet.

60 Programmet är skrivet med ambitionen att peka ut en tydlig reformistisk riktning och dagsaktuella reformer med möjlig genomförbarhet på kort sikt.

HELA UTBILDNINGSKEDJAN

65 Ett välfungerande skolsystem är avgörande för samhället i stort och med en jämlik skola ökar förutsättningarna för att fler från studieovana hem kan söka sig till och genomföra en högre utbildning. Det är inte bara skolan och gymnasiet som lägger grunden för att fler från studieovana hem ska ta steget till en högre utbildning, utan arbetet börjar redan i förskolan. Hela utbildningskedjan måste fungera, från förskola till akademi, för att kunna skapa lika möjligheter till högre studier för alla elever.

70 Förskolan som viktig utbildningsform behöver byggas ut. Alla barn ska rätt till en god förskola för att möjliggöra så att samtliga barn har den bästa möjliga starten i sitt skolliv. För det behövs en högkvalitativ förskola med god bemanning av personal med rätt kompetens. Det finns ett tydligt samband mellan elevernas bakgrund och deras skolresultat, där föräldrarnas klassbakgrund avgör i stor utsträckning barnens skolresultat.

75 En socialdemokratisk utbildningspolitik handlar om att skapa jämlika förutsättningar så att utfallet inte är beroende av elevens bakgrund. Grundskolan måste vara likvärdig och kompensatorisk. Den nationella utbildningspolitik sen tidigt 1990-tal har skapat en situation där elevernas bakgrund i större utsträckning avgör vilket skolresultat de får. Därmed segmenteras de skillnader som finns mellan elever med olika bakgrund i grundskolan. Genom fritt skolval, skolpengssystemet, fri etableringsrätt för friskolor med mera har utbildningssystemets centrala utbildningsuppdrag försvårats. Precis som grundskolan spelar gymnasieskolan idag en viktig kompensatorisk roll och är en förutsättning för jämlikhet. Gymnasieskolan lider dock också av stora strukturella problem som hämmar en jämlik gymnasieskola. För att alla unga ska få jämlika förutsättningar att kunna delta i samhället är det av vikt att gymnasieprogram ska ge högskolebehörighet.

85 En gymnasieutbildning är idag avgörande för människors möjlighet till arbete och vidareutbildning och är därmed helt avgörande för jämlikhet. Arbetslösheten är högst bland de som saknar gymnasieutbildning. Samtidigt har gymnasieskolan den viktiga funktionella uppgiften att säkerställa så alla unga får bredda sin kunskapsbas och utveckla sig som medborgare i vårt samhälle.

90 Fritidshemsverksamheten är viktig för barn och ungas möjlighet till fritidssysselsättning. I dagsläget är förutsättningarna för barns möjlighet till fritidsverksamhet starkt beroende av var man bor och vad ens föräldrar tjänar. Dessutom stängs många barn ute från fritidshemsverksamheten baserat på föräldrarnas sysselsättning. Alla föräldrar har inte råd med fritidsverksamhet i olika idrotts- eller kulturföreningar på grund av höga avgifter och ofta höga kostnader för utrustning. Här spelar kommunernas fritidshemsverksamhet en viktig roll. Fritidshemmen ska erbjuda alla barn och unga en meningsfull fritid med olika aktiviteter inom både idrott och kultur. En välfungerande fritidshemsverksamhet motverkar klassklyftor och ger barn och unga en meningsfull fritid.

100 En socialdemokratisk utbildningspolitik behöver säkerställa goda arbetsvillkor för de anställda inom skolan. Idag är övertid, underbemanning och stress en vanlig verklighet för barnskötare, fritidspedagoger och lärare. De dåliga arbetsvillkoren riskerar elevernas rätt till en trygg förskola och skola och skapar en ond cirkel av personal som byter yrke eller blir utbrända. Utbyggnaden av förskolan och skolan får aldrig gå ut över de anställda. Varje ny reform måste följas av tillräckliga ekonomiska resurser och satsningar på personal.

S-studenters reformförslag är följande:

- Inför skol- och förskoleplikt för alla barn från två års ålder.
- Att alla elever erbjuds årligen psykiska hälsobesök som ska utföras av elevhälsan.
- Göra utbildning på gymnasial nivå obligatorisk.
- Förbjud vinstuttag i verksamheten.
- Grundskolor ska tilldelas resurser efter behov och socioekonomisk sammansättning bland eleverna.
- Alla som arbetar i skolan ska ha genomgått en genus- och antidiskrimineringsutbildning.
- Stärk studie- och yrkesvägledningen i gymnasieskolan för att lyfta fram olika utbildningsalternativ för vidare studier.
- Fritidshem och förskola ska vara avgiftsfritt.

- Alla gymnasieprogram ska som utgångspunkt ge högskolebehörighet.

LIVSLÅNGT LÄRANDE

120 Den socialdemokratiska idén att rätten till kunskap är en fråga om demokrati, frihet och jämlikhet är grundläggande för och genomsyrar hela programmet. Livslångt lärande är som begreppet antyder något som pågår under hela livet och inte något som begränsas till studietiden. Grunden för våra förslag på reformer under det här temat är alltså att människor ska kunna få sin första, andra eller kanske tredje chans. Varje människa ska ha de allra bästa förutsättningarna för livslångt lärande.

Folkbildning

125 Folkbildningen brukar beskrivas som demokratins vapensmedja. Den har historiskt erbjudit personer som inte funnit sin plats i det reguljära utbildningssystemet en plattform och en andra chans. Men folkbildningen har också varit folkrörelsernas utbildningssystem. Folkbildningen har haft en emanciperade funktion och den har därför varit en av byggstenarna i demokratin. Frågan om förutsättningarna för folkbildningen måste därför alltid vara central i den socialdemokratiska utbildnings- och kulturpolitiken.

130 Det svenska samhället är idag mer ojämlikt än tidigare. Individens bakgrund påverkar i högre utsträckning våra chanser till en god och konkurrenskraftig utbildning. Skolans kris och konkurrensutsättning har ökat klyftan mellan medelklassens och arbetarklassens barn och dessutom avstannat skolans klassutjämnande arbete. I skolans kris och ojämlikhetens spår växer faktaresistens och alternativa fakta som svampar ur marken. Folkbildningens roll är därför viktigare än någonsin och dess utformning och innehåll måste stå oberoende gentemot marknadskrafter och politiska svängningar. Folkbildningens frihet måste värnas. Folkbildningen ska finnas lättillgänglig för alla och finansieras av våra gemensamma medel.

135 Studieförbunden organiserar den svenska folkbildningen. Dessa förbund måste ges goda ekonomiska möjligheter att kunna utveckla folkbildningen och nå ut till fler än de idag gör. Idag arbetar alla studieförbund bland annat med satsningar på "svenska från dag ett" som ett sätt att göra något åt asylsökandes utsatta situation i ett mottagningssystem som inte fungerar. På så sätt fortsätter folkbildningens emanciperade uppdrag att verka i nutid och ge nya marginaliserade personer verktyg att nå sina drömmar och bli en del av det svenska samhället.

S-studenters reformförslag är följande:

- Utöka det statliga stödet för att upprätthålla svenska från dag ett i hela landet.
- Se ett statsbidragssystem som garanterar folkbildningens frihet och gynnar arbetet med att nå de grupper som idag står längst från folkbildningen.

145

Folkhögskola

150 Folkhögskolan utgör en viktig del av utbildningssystemet och har en stark och historisk koppling till folkrörelserna. Folkhögskolan är en viktig institution för att sluta bildningsklyftan och kan även vara ett alternativt utbildningssätt eller väg till universitet och högskola. På folkhögskolan kan människor få en andra chans. Studier visar även att det finns ett tydligt samband mellan studier på folkhögskola och ideellt engagemang.

155 Folkhögskolans roll och funktion i den svenska demokratin är viktig att slå vakt om och särskilt dess koppling till ett fritt och levande föreningsliv. En majoritet av landets folkhögskolor drivs av föreningar, de är så kallade rörelseskolor. En minoritet av skolorna drivs av landsting eller kommuner. Studier har visat att skolorna drivna av landsting premieras ekonomiskt av att ha en regional huvudman i relation till rörelseskolorna. Landstingen använder fem gånger mer pengar per deltagare på sina egna skolor än på rörelseskolorna. Detta innebär att rörelseskolorna ofta får arbeta med uppdragsutbildning och konferensverksamhet för att klara sin ekonomi. En bakgrund till den ekonomiska klyftan mellan de olika typerna av folkhögskolor är möjligheten att göra avdrag för moms. Rörelseskolorna kan inte göra avdrag på ingående moms.

160 Folkhögskolorna måste ges ekonomiska resurser för att kunna fullfölja och utveckla den funktion de har i samhället. Folkhögskolan måste kunna få fokusera på sitt uppdrag och inte vara nödgad att ge sig ut på jakt efter uppdragsutbildningar eller konferensgäster för att klara sin ekonomi.

S-studenters reformförslag är följande:

- De ekonomiska stöden till landets folkhögskolor ska präglas av likabehandlingsprincipen.
- Rörelseskolorna måste kompenseras för avsaknaden av möjlighet till momsavdrag.
- Att utbildningsalternativet folkhögskola lyfts tydligare fram under gymnasietiden.

Vuxenutbildning

170 Med vuxenutbildning avses komvux på grundläggande nivå eller gymnasienivå, utbildning i svenska för invandrare (SFI) och yrkesutbildning (yrkvux eller lärlingsutbildning). Vuxenutbildningens demokratiska och kompensatoriska uppdrag måste fortsatt vara centralt. På vuxenutbildningen kan människor få en första, andra eller fler chanser. Idén om anställningsbarhet får inte vara enbart avgörande för vuxenutbildningens form och innehåll. Marknadskrafter hör inte hemma i vuxenutbildningen, på samma sätt som de inte hör hemma i övriga delar av utbildningskedjan.

175 Vuxenutbildningen ska vara likvärdig över hela landet oavsett huvudman och drift. Lärartätheten och lärarkompetensen måste motsvara det faktiska behovet. Lärare har rätt till trygga arbetsvillkor och möjlighet till utveckling. För många av lärare inom vuxenutbildningen präglas anställningen av otrygghet på grund av ovisshet om resultat av upphandling och korta avtalsperioder. Det försvårar även för ett långsiktigt planerande för verksamheten. Möjligheter till fortbildning och samverkan ska inte vara beroende av utbildningens driftsform. Lärarna måste ha rätt och möjlighet att utföra ett professionellt arbete.

180 **S-studenters reformförslag är följande:**

- Vuxenutbildning ska drivas utan vinstintresse
- Lärare ska få rätt till fortbildning och samverkan oavsett driftsform på utbildningen.

Komvux

185 För att fler ska få möjligheten att kunna läsa vidare på högskolan eller yrkeshögskolan behövs en väl utbyggd vuxenutbildning med rätt att läsa in högskolebehörighet och behörighet till yrkeshögskolan, för detta behövs en utbyggnad av Komvux. Antal platser ska motsvara det faktiska behovet. Möjligheten att komplettera sin högskolebehörighet ska inte vara en fråga om klass. Idag har endast de som inte har fullständig högskolebehörighet möjligheten att få göra det i ett klassrum och det kostnadsfritt.

190 **S-studenters reformförslag är följande:**

- Garantera allas rätt till komvux genom att platserna ska motsvara samhällets behov.
- Personer som har grundläggande högskolebehörighet men som vill stärka sina förkunskaper inför högskolan ska få göra det i ett klassrum och det kostnadsfritt.

195 SFI

En väl fungerande SFI-undervisning är en viktig del i underlättandet av etableringen här i Sverige. Undervisningen ska vara anpassad efter studentens förkunskaper och erfarenheter. Idag är väntetiderna för att få läsa på SFI alldeles för långa. Idag råder det lärarbrist på SFI, vilken är del i förklaringen varför det kan ta tid för studerande att slutföra sin utbildning. Utbildningen ska vara likvärdig över hela landet oavsett huvudman och drift.

200 **S-studenters reformförslag är följande:**

- Införa möjligheten för att successivt avskrika studielånet för studenter som studerat till SFI-lärare.
  - Finansieringen av SFI ska förstatligas.
  - SFI ska kombineras med yrkesvalidering eller annan utbildning.
  - SFI ska drivas utan vinstintressen.
- 205
- SFI ska vara obligatoriskt.

Yrkeshögskolan

210 Yrkeshögskolan spelar en viktig roll och ska fortsatt göra det i den svenska arbetsmarknadspolitiken. Med ett mer flexibelt upplägg än högskolan kan yrkeshögskolan inrätta kortare utbildningar som är anpassade efter arbetsmarknadens behov och ge människor möjlighet att snabbt utbilda sig och få tillgång till arbete. Tyvärr har yrkeshögskolan en undanskymd roll i utbildningspolitiken och uppmärksammas för lite bland studie- och yrkesvägledare.

215 Yrkeshögskolan är relevant för alla samhällsklasser och ska lyftas fram som ett viktigt och positivt alternativ för alla elever som funderar på vad de ska göra efter sina gymnasiestudier. Samtidigt kan yrkeshögskolan snabbare och mer flexibelt möta kompetensbehovet från näringslivet. Den har också en integrerande funktion och för människor som står långt bort från arbetsmarknaden kan yrkeshögskolans raka spår till arbetslivet vara precis det som behövs för att komma ut ur arbetslösheten.

S-studenters reformförslag är följande:

- Informationsinsatser till studie- och yrkesvägledare om yrkeshögskolans möjligheter bör implementeras, och detta uppdrag ska vara kompensatoriskt.
  - Ett system för kvalitetssäkring av yrkeshögskoleutbildningar ska tas fram.
  - Yrkeshögskolan ska byggas ut för att möta behovet på arbetsmarknaden och efterfrågan hos medborgare.
- 220

225 Omställning och kompetensförsörjning

Lärande och bildning är en kontinuerlig process som sträcker sig över hela livet. Det livslånga lärandet är ett sätt för individen att utvecklas och få ökad frihet. Det bidrar också till ett dynamiskt samhälle där varje människas kompetens och erfarenheter tas tillvara.

230 I takt med digitalisering och teknikutveckling blir tillgången till vidareutbildning och fortbildning allt viktigare. Teknik ersätter gamla jobb och ger samtidigt upphov till nya arbetstillfällen. Det ställer i sin tur höga krav på individers omställningsförmåga.

235 Individers ökade behov av att kontinuerligt kunna utveckla och fylla på sina befintliga kunskaper medför nya utmaningar i högskolepolitiken. Studiestödssystemet, antagningssystemet och utbildningsutbudet är anpassade efter en yngre studentgrupp. Äldre studenter och yrkesverksamma har andra behov och förutsättningar.

Som ett exempel behöver möjligheterna att tillgodoräkna sig reell kompetens och validera utländska studiemeriter stärkas. På så sätt kan vi ge alla en möjlig väg in i den högre utbildningen.

240 Även studiestödssystemet behöver ses över. Samtidigt anser vi att arbetsgivare bör stå för en del av omställnings- och kompetensutvecklingskostnaden. Det är inte rimligt att individen - genom belåning och utebliven inkomst - ska stå för hela notan när arbetsgivarna är lika beroende av tillgång till ny kunskap och kompetent personal. Parterna har därför en viktig roll att förhandla fram omställningsavtal. Vidare bör arbetsgivarna även fortsättningsvis bekosta uppdragsutbildningar. Dessutom bör de i större utsträckning låta anställda studera under arbetstid. I gengäld bör staten subventionera och på så sätt underlätta för små och medelstora företag som vill fortbilda sin personal.

245

Genom att erbjuda arbetstagare möjlighet till utvecklingsledighet med ersättning för kompetensutveckling kan fler ges möjlighet till omställning. Genom att staten erbjuder en ersättning i nivå med a-kassan slipper arbetstagaren ta studielån vilket kan ge fler tillgång till vidareutbildning senare i livet.

250

Distansförlagda utbildningar och regionala lärcentra är ett effektivt sätt att tillgängliggöra högre utbildning i hela landet. Det möjliggör för personer mitt i livet, inte minst småbarnsföräldrar, som saknar möjlighet att flytta att tillägna sig en högre utbildning. De exempel som finns koncentrerar de praktiska momenten till avgränsade perioder då studenterna befinner sig på campus.

255

Vidare anser vi att utbudet av kurser som möjliggör för de med en akademisk examen att kompetensutveckla sig eller komplettera sin utbildning bör öka.

S-studenters reformförslag är följande:

260

- Det ska inrättas behovsprövade statliga subventioner till företag för fortbildning av sin personal.
- Det ska finnas fler distans-, kvälls-, sommar- och halvtidsutbildningar.
- Fler lärcentra ska inrättas i hela landet.
- Kunskapslyftet ska byggas ut genom att inkludera uppsökande och studiemotiverande verksamhet.

HÖGSKOLA OCH UNIVERSITET

265 Medborgarnas kunskap och kompetens är den viktigaste faktorn för ett lands långsiktiga välbefinnande och tillväxtförmåga. De utmaningar som mänskligheten står inför i det tidiga tjugohundralet bemöts bäst genom kunskap och solidaritet. Ett enskilt land kan svårigen tänkas göra en större och viktigare insats för mänskligheten som helhet än att öka sin egen befolknings kunskapsnivå. Därmed kan mänskligheten berikas av den ökade förståelse för vår omvärld och de nya verktyg för att bemästra den som framkommer.

270 Sveriges framtid i en global kunskapsekonomi som ett konkurrenskraftigt välfärdssamhälle ligger i mångt och mycket i framgångsrik samverkan mellan universitet och högskolor, näringsliv och offentlig samt ideell sektor. Oavsett om det är fråga om gruvindustri, läkemedelstillverkning, forskolepedagogik, stadsbyggnad eller demensvård. Framtiden ligger i att utveckla vårt kunnande inom alla dessa områden och många fler, samt utbilda människor att utföra de avancerade arbeten som krävs. För att detta ska uppnås måste den högre utbildningen vara ett attraktivt val för människor, framförallt för de grupper som idag väljer andra vägar.

275 En utbyggnad av den högre utbildningen får inte bli en fråga om att prioritera kvantitet över kvalitet. Redan i dag är utbildningen på många håll underfinansierad. För att hantera en simultan ökning av såväl kapacitet som kvalitet kommer det krävas rejäla anslagshöjningar till sektorn. Vi ser inga alternativ om den höjda formella utbildningsnivån ska komma medborgarna till faktisk nytta i en höjd kunskapsnivå.

280 Akademin har under decennier misslyckats med att ta sitt ansvar för jämställdhet och ligger i dag efter flertalet andra samhällssektorer. Ambitionen med jämställdhetsarbetet inom akademien måste höjas, där satsningar på en större andel kvinnliga professorer och ett utökat arbete mot sexuella trakasserier är steg i rätt riktning. Endast ett målmedvetet arbete som sätter fokus på ökad jämställdhet kommer ge resultat.

Autonomi och statlig styrning

285 Majoriteten av Sveriges högskolor och universitet är statliga förvaltningsmyndigheter. Merparten av finansieringen av den högre utbildningen såväl som av forskningen som bedrivs i landet kommer från staten, i förlängningen medborgarna som kollektiv. Därmed äger medborgarna genom staten en självklar rätt att ställa tydliga och långtgående krav gentemot högskolor och universitet vad gäller den verksamhet som bedrivs. Samtidigt skiljer sig universitet och högskolor, dels av historiska skäl men framförallt till karaktären av den verksamhet som bedrivs, från gängse statliga förvaltningsmyndigheter.

295 Avvägningen mellan autonomi och statlig styrning är en delikat balansgång, utan självklara svar. Forskningsfrågor måste tillåtas formuleras fristående från politiska direktiv. En långtgående grad av autonomi måste säkerställas lärosätena. Samtidigt inser vi att akademins frihet, missbrukad, riskerar resultera i rättsosäkerhet, vänskapstillsättningar och kvarhållande vid gamla missförhållanden. Lärosätena måste ta sitt ansvar som statliga myndigheter.

300 Frågan handlar också om vilken aktörs autonomi som ska säkerställas. Lärosätets ledning, forskare och lärare eller studenternas. S-studenter är inte förespråkare för en autonomi som endast gäller universitets och högskolors rektorer och styrelser. Vi bejakar den kollegiala principen i frågor med klar bäring på utbildningens och forskningens kvalitet, vilket verkar stärkande för interndemokratien.

305 Trots den akademiska friheten och oberoendet är det dock viktigt att vi slår fast det offentliga rätt och skyldighet att driva en inkluderande policy om hur den övriga verksamheten inom högskolans ska drivas, så som studenthälsan, stödinsatser och stödet till fria och oberoende studentkårer.

310 Högskolorna måste ta sitt ansvar för utbildningen. Exempelvis bör lärosätena erbjuda undervisning från lärare som genomgått vetenskapligt grundad högskolepedagogisk utbildning. Om lärosätena inte i tillräcklig grad klarar av att leverera på området kan det bli aktuellt med tydligare statlig styrning.

S-studenters reformförslag är följande:

- Merparten av högre utbildning och forskning ska bedrivas i offentlig regi och vara offentligt finansierad.
- Det offentliga har rätt att upprätta tydliga direktiv vad gäller ramarna för den övriga verksamhet som bedrivs vid landets högskolor och universitet.
- Den kollegiala principen ska värnas i frågor om utbildningens och forskningens kvalitet.
- Begränsa privata finansierares möjlighet att styra över forskningens inriktning och resultat.

Kvalitetssäkringssystem

320 Kvalité i högre utbildning är en ständigt levande fråga både inom och utanför akademien. Frågan rör studenter, akademien och samhället i sin helhet som en av statens största utgifter och arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Vad som konstituerar god kvalité diskuteras ständigt av de berörda parterna och många har olika idéer om vilka faktorer som bör beaktas. I och med högskolornas relativt starka autonomi är det rimligt att det finns någon form av tillsyn som granskar lärosätenas utbildningar från statsmaktens sida för att säkerställa att det pågår ett kontinuerligt kvalitetsarbete.

325 Bedömning av utbildningar vid högskolor och universitet bör ta både kvantitativa och kvalitativa mått i beaktning. Båda aspekter är viktiga för att kunna göra en helhetsbedömning om en utbildnings kvalitet. Vilka dessa är bör utformas i dialog och samverkan med högskolans primärt berörda parter, där vi anser att studenterna bör sättas i centrum. Det är även av yttersta vikt att kvalitetsarbetet belyser vikten av ett välfungerande studentinflytande, att jämställdhetsperspektiv återfinns inom alla interna processer samt att utbildningen är relevant utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Systemet bör vara levande och justeras allteftersom nya lärdomar, perspektiv och diskussioner kring kvalitet dyker upp. Systemet bör också ha ett långsiktigt perspektiv.

335 Svenska lärosäten bör ha fortsatt frihet att utforma majoriteten av sina utbildningar fritt och specialisera sig inom olika områden. En ekonomiutbildning i Lund måste inte per automatik ha exakt samma upplägg och innehåll som den har i Umeå eller Helsingborg. Det ger en styrka och motivation till att fortsatt bedriva olika typer av forskning vid olika universitet och högskolor. Ett kvalitetssäkringssystem bör inte eftersträva att påtvinga lärosäten homogenitet och likvärdighet i innehåll utan se till varje utbildnings egna ambitioner och kvalitetsarbete.

S-studenters reformförslag är följande:

- Kvantitativa och kvalitativa mått ska tas i beaktande vid utvärdering av högskolornas kvalitet.
- De kvantitativa och kvalitativa måtten ska utformas i dialog och samverkan med högskolans primärt berörda parter, där studenterna är den primära gruppen.
- Kvalitetsarbetet ska inkludera perspektiv om studentinflytande, jämställdhet, jämlikhet och arbetsmarknadsrelevans.

Resurstilldelningssystem

345 Ett resurstilldelningssystem för högre utbildning bör vara konstruerat på ett sådant sätt att både lärosäten, ansvariga politiker och samhälle har förståelse för hur och på vilka premisser medel fördelas. Ett transparent tilldelningssystem med förutsägbarhet över en längre tid skapar legitimitet för de som finansierar högskolan. Det nuvarande systemet har många brister men fyller kraven i grunden och dess ambition bör förvaltas.

355 Ett problem är att ersättningen per student inte har justerats från de rekommenderade nivåerna sedan systemets införande 1993 till en modern nivå. De belopp som nämns i den så kallade grundbulten var rekommenderade lägsta nivåer och inte att anse som normsättande. Samtidigt omfattas högskolorna av det så kallade produktivitetsavdraget för svenska myndigheter. Varje år urholkas tilldelningen, vilket gör att de tillgängliga resurserna minskar. Detta samtidigt som det under lång tid har skett en gradvis expansion av antalet tillgängliga platser. Produktivitetsavdraget behöver avskaffas för den utbildande och forskande verksamheten.

360 Systemet som går ut på att ersättningen per student är tudelat, där en högskola får en del av pengarna i förskott och en annan del baserat på de poäng som studenterna tar slår hårt mot kvaliteten. Systemet är inte kvalitetsdrivande utan driver utbildningar med lågt söktryck till att sänka kraven istället för att öka kvaliteten. Man bör titta på andra möjligheter att fördela medel, exempelvis genom deltagaresättning per student.

S-studenters reformförslag är följande:

- Fördelning genom helårsprestationer ska ersättas med deltagaresättning per student.
- 365 • Kraftiga anslagshöjningar till den högre utbildningen per student med fokus på att höja golvet för de utbildningarna med lägst anslag i dagsläget.
- Produktivitetsavdraget för högskolor ska avskaffas.

Arbetslivsanknytning

370 En högre utbildning ska inte bara utveckla studenternas kompetens och teoretiska kunskap. Den ska även ge verktyg som möjliggör för studenterna att använda kunskapen på arbetsmarknaden och i övriga livet. En god arbetslivsanknytning ger studenter kontakt med potentiella arbetsgivare, låter dem tillämpa teoretiska kunskaper i praktiken och breddar studenternas bild av hur de kan använda sin utbildning. Vid examen ska alla studenter ha jämlika möjligheter att få ett kvalificerat arbete.

375 Det är viktigt att poängtera att en högre utbildning ska ge breda kunskaper och kompetenser. Utbildningar som anpassas för specifika arbetsgivare eller arbetsuppgifter riskerar att bli alltför snäva och därmed mindre användbara i en bredare kontext. Det kan till exempel försämra individens framtida omställningsförmåga.

380 Det finns många exempel på hur arbetslivsanknytning kan se ut. Olika former passar olika utbildningar. Praktik och arbetsplatsförlagda examensarbeten är två uppskattade exempel på arbetslivsanknytningsinslag. Vi vill att dessa former av arbetslivsanknytning ska komma fler till del. Vi anser att alla studenter på kandidatprogram och längre programutbildningar ska erbjudas en längre sammanhållen praktik hos en för utbildningen relevant arbetsgivare. Kunskaper och erfarenheter från praktikperioden ska integreras i den övriga utbildningen. Dessutom vill vi att studenter ska beredas möjlighet att skriva sina kandidat- och examensarbeten tillsammans med en arbetsgivare eller ett forskarlag.

390 Idag upplever alltför många studenter att arbetslivsanknytningen brister. Samverkan med arbetslivet inom ramen för utbildningen är en nedprioriterad fråga på många lärosäten och utbildningsinriktningar. Dessutom är uppföljningen av hur det går för studenter efter examen näst intill obefintlig. Vi vill skärpa incitamentet och stärka resurserna till lärosätena för att säkerställa en relevant koppling mellan studier och arbetsliv. Om lärosätena åläggs att följa upp sina studenter efter examen och att genom att inkludera alumnuppföljningar i kvalitetssäkringsarbetet kan det säkerställas att utbildningarna förbereder för arbetslivet.

S-studenters reformförslag är följande:

- Högskolor och universitet ska erbjuda en välfungerande studie- och karriärvägledning före och under studierna.
- 395 • Alla programstudenter ska erbjudas minst en termin praktik eller motsvarande.
- Antalet fristående praktikkurser bör öka.
- Alla utbildningsplaner ska ha ett innehåll om hur arbetslivet knyts an till utbildningen.

400 Forskningspolitiken

Via forskningen lär vi oss om vår värld, vårt samhälle och oss själva. Genom forskningen utvecklar vi de kunskaper och de verktyg som möjliggör en bättre värld. De senaste århundradenas oerhörda materiella framsteg bär vittne till den enorma potential som finns att hämta i utvecklingen av mänsklighetens samlade kunskap. Samtidigt är forskning och innovation i framkant en förutsättning för Sveriges konkurrenskraft i en global kunskapsekonomi.

405

S-studenter vill se en forskningspolitik som tillåter och ger goda förutsättningar för nyfikenhetsinitierad forskning och för samverkan med det omgivande samhället. Forskningspolitiken har i alltför hög grad präglats av synen att framstående forskning kan beställas fram. Tvärtemot intentionen har excellenssatsningarna och de strategiska forskningsområdena inte visat sig ge önskad effekt vad gäller forskningens kvalitet, samt varit rent kontraproduktiva för jämställdheten.

410

Trenden mot ökad andel externfinansiering måste brytas till fördel för en ökad andel basanslag. Forskningen tjänas bäst av att staten ger förutsättningar för en bred och mångsidig grundforskning. Samtidigt som forskningsfinansiärer har ett självklart intresse av att få resultat av sin finansiering måste den statliga forskningspolitiken i högre grad inse att de viktigaste och samhällsförändrande innovationerna inte kan beställas av politiken.

415

En feministisk forskningspolitik är en förutsättning för en jämställd akademi såväl som ett jämställt samhälle. Fler kvinnor än män studerar idag på Sveriges universitet och högskolor men fortfarande är majoriteten av den forskande personalen män. Ambitionerna måste höjas vad gäller andelen kvinnliga professorer. De kvantitativa målen för andelen forskningsanslag som går till kvinnliga forskare bör vara höga och efterlevas strikt.

420

Fördelningen av forskningsanslag missgynnar idag kvinnor då de ofta tar ett större ansvar för såväl hemmet som undervisning och administration och därför inte har lika mycket tid över till forskning. Fördelningen av forskningsanslag måste reformeras så att kvinnor slutar missgynnas. Fördelningssystemet bör ta större hänsyn till forskningsämne och intentioner än den tid forskaren lagt föregående år på sin forskning.

425

För att få fler kvinnor till högre akademiska poster måste man från nationellt håll ta initiativ för att tidigt intressera kvinnor för en akademisk karriär.

S-studenters reformförslag är följande:

430

- Det icke-konkurrensutsatta basanslagets andel av forskningsfinansieringen måste öka.
- Medel ska tillsättas för att utveckla anonymiseringsprocesser för bedömningar av forskningsansökningar till statliga forskningsfinansiärer.
- Säkerställ genuskompetens för bedömare av forskningsansökningar hos forskningsråden.

Doktorandutbildningen

435

Den sociala snedrekryteringen är större till forskarutbildning än till grundutbildning. Fler män än kvinnor påbörjar forskarutbildning trots att kvinnor utgör en större andel av studenterna. Detta är problematiskt ur ett demokrati- och jämlikhetsperspektiv. Samhällsekoniskt innebär det ett betydande begåvnings- och resursbortfall när människor systematiskt trängs ut från högre utbildning och forskning.

440

Lärosätena bör i större utsträckning än idag arbeta för att fler studenter från underrepresenterade grupper ska påbörja en doktorandutbildning och fortsätta en akademisk karriär. En stark och tydlig koppling till forskningen under studiernas gång är av vikt för att minska steget mellan grundutbildning och vidare akademisk utbildning. Lärosätena bör också redan tidigt i grundutbildningen introducera studenter för möjligheten att forska. En transparent antagningsprocess och offentlig utlysning av alla doktorandtjänster är centralt.

445

En tredjedel av forskarna vid svenska universitet och högskolor är visstidsanställda. Avsaknaden av tydliga karriärvägar för disputerad personal inom akademien tillsammans med långa och upplevt osäkra perioder av anställning som forskare riskerar leda till att kompetent personal inom akademien inte väljer att fortsätta som forskare samt förstärka snedrekryteringen. Att behålla kompetens inom akademien är en förutsättning för att svensk forskning ska stå stark även i framtiden. För att främja återväxten och för att högskolor ska kunna rekrytera och behålla unga forskare behövs det tydliga karriärvägar efter doktorsexamen.

450

Vi anser att stipendiefinansiering som försörjningsform för doktorander ska avskaffas. Istället bör alla doktorander vara anställda av lärosätet från och med första utbildningsdagen för att så vis omfattas av samma sociala trygghetssystem som

455 övriga anställda vid universitet och högskolor. Stipendier skapar problem med sociala skyddsnet och bidrar till ett otydligt arbetsgivaransvar. Stipendier som ersättning för arbete ska därför inte förekomma. Doktorandutbildningen ska hålla hög kvalitet och präglas av en god arbetsmiljö liksom god handledning.

S-studenters reformförslag är följande:

- Alla doktorander ska erhålla anställning från dag ett.
- Stipendiefinansiering som försörjningsform för doktorander ska avskaffas.
- Forskarstuderande ska ha tydliga och förutsägbara karriärvägar efter avgiven doktorsexamen.
- Ett tydligt jämställdhetsperspektiv vid utformningen av karriärvägarna i högskolan.
- Forskarstuderandes rätt till förlängning av tjänst vid sjukdom, föräldraledighet, fackliga/studentfackliga/politiska uppdrag samt undermålig handledning förtydligas.

465

Internationalisering och mobilitet

470 Vi lever i en globaliserad värld där avstånden mellan olika länder och kulturer ständigt minskar och där människor rör sig mellan olika nationsgränser. I denna samtid måste den högre utbildningen lära ut och ta tillvara på internationalisering. Idag mäts ofta internationalisering i antalet in- och utresande studenter, vilket är en grundpelare i det internationaliseringsarbete som den högre utbildningen gör men är inte tillräckligt.

475 Internationalisering är viktigt för att studenterna ska kunna driva på för en hållbar förändring i vårt globala samhälle. Utbildningarna måste därför genomsyras av ett internationellt förhållningssätt. Regeringen behöver ta fram en ny nationell plan för internationalisering i den högre utbildningen som inte enbart fokuserar på utbytet av studenter, utan också på andra erfarenheter.

480 Införandet av studieavgifter för tredjelandsstudenter var en drastisk ändring av högskolepolitiken och ledde till en ökad homogenitet bland studenter från länder utanför EU och ESS. Reformen har dessutom slagit extra hårt mot studenter från utvecklingsländer och med ekonomisk utsatt bakgrund.

485 Utländska doktoranders kompetens och perspektiv är en värdefull resurs. Krångliga och stelbenta regelverk utgör hinder för de som vill stanna och arbeta efter disputation. Det är ett slöseri med kompetens när nydisputerade tvingas lämna landet. Därför anser S-studenter att regelverket för arbetstillstånd behöver ses över så att nydisputerade doktorander som vill arbeta i Sverige får möjlighet. Utländska studenter har haft svårt att få uppehåll för studier i Sverige. Det har inneburit att de måste tacka nej till studieuppehåll. Det är oacceptabelt.

490 Mobiliteten bland forskare och doktorander inom landet är för låg vilket hämmar forskningsutvecklingen. Det är alltför vanligt att nyanställningar rekryteras inom den egna högskolan vilket främjar vänskapskorruption. Utvecklingen måste gå mot att högskolorna anställer i huvudsak doktorander och forskare från andra högskolor än sitt egna. Här behöver statsmakterna ta ett tydligare ansvar då högskolorna själva uppenbart själva misslyckas.

S-studenters reformförslag är följande:

- Att studieavgifter för utländska studenter ska avskaffas.
- Att regelverket för arbetstillstånd ska ses över.
- Att studier ska ses som skäl att få leva och verka i Sverige och processen ska vara transparent och enkel.
- Att utbytesstudenters formella status och rättigheter ska förtydligas.
- Att internationella studenters möjligheter till och förutsättningar att delta i studentinflytandet ska stärkas.
- Regeringen bör utforma nationella riktlinjer för att öka forskningsmobiliteten.
- Regeringen bör kräva att högskolorna redovisar hur de arbetar strategiskt och kvantitativt med forskningsmobilitet i sina årsredovisningar.

500

Studentinflytande

505 De studerandes rätt till inflytande över sin utbildning och situation är en fråga om kvalitet och effektivt resursutnyttjande - men också om demokrati och människosyn. S-studenter är övertygade om att högre utbildning såväl som samhällen i stort bedrivs bäst, mest effektivt och rättvist, när alla i processerna deltagandes erfarenheter, åsikter och kunskaper tillvaratas och tillåts utvecklas i fritt samspel människor emellan.

510 Studentinflytande är en av grundvalarna för våra lärosäten. I lag finns reglerat att studenterna har rätt att utöva inflytande över utbildningen vid universitet och högskolor och att respektive lärosäte ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Att studera vid lärosätet innebär därför ett ansvar för att vara med och utveckla det. S-studenter ser positivt på en utveckling som innebär ökat inflytande, medverkan och ansvarstagande för studenterna.

515 Studentkårerna är det primära verktyget för studenternas inflytande. Genom studentkårerna skapas en demokratisk plattform för studenternas inflytande som också ger organisatoriskt stöd, samordning och kunskapsöverföring. Därtill är studentkårerna kostnadseffektiva och drivs av studenterna själva. Valfungerande studentkårer bör ligga i studenternas, lärosätenas och statens intresse.

520 Det obligatoriska kårmedlemskapet avskaffades 2010. Under de år som efterföljt har nödvändiga åtgärder inte vidtagits för att säkerställa ett fortsatt starkt eller ännu hellre stärkt studentinflytande. Framförallt gäller detta studentkårernas ekonomiska förutsättningar. Studentkårerna måste säkerställas en rimlig nivå av ekonomiskt oberoende gentemot sina respektive lärosäten samt ges bättre förutsättningar för att bedriva studentinflytande.. Det statliga stödet till studentkårerna behöver höjas och kårobligatoriet bör återinföras.

525 En ytterligare problematik som berör möjligheten till studentinflytande är politiska studentföreningars tillgång till lokaler på högskolor- och universitet. I dagsläget utestängs dessa föreningar från campus på flertalet håll i landet och hindras därmed att bedriva vitala delar av sin verksamhet. Grundvalen för lärosätenas bedömningar om tillgång till lokalerna ska vara att föreningen vilar på demokratisk grund.

530 **S-studenters reformförslag är följande:**

- Statsbidraget för studentinflytande ska delas ut direkt till studentkårerna.
- Återinför kårobligatoriet som en del av universitetets administration av studenterna
- Processen för utdelande av kårstatus ska förändras för att stärka studentkårernas självständighet gentemot lärosätena.

535 • Högskolor och universitet får ett utökat uppdrag i att informera om kårverksamhet och aktivt främja studentinflytande.

- Rätten att nyttja universitetets lokaler för politiska studentföreningar med demokratisk värdegrund bör förtydligas i Högskoleförordningen.

540 Sommarkurser och treterminssystem

Sommarterminen utgör idag en outnyttjad resurs. Om studenter på såväl högskola som yrkeshögskola tillåts plugga under sommarmånaderna skulle det lösa tre samhällsproblem samtidigt: förkortad studietid, minskad ungdomsarbetslöshet samt tryggad sommarekonomi. Fler studenter behöver ges möjligheten att läsa introduktionskurser under sommaren för att bättre förbereda sig för högre studier

545 Genom att låta studenter studera även under sommaren är det möjligt att korta tiden till examen med upp till ett år. Det skulle dessutom minska konkurrensen om sommarjobb och därmed bidra till en bättre matchning på arbetsmarknaden. Slutligen skulle ett treterminssystem på ett effektivt sätt trygga studenters behov av sysselsättning och inkomst under sommarmånaderna.

550

Vidare anser vi att ett treterminssystem kan främja breddad rekrytering. En tryggare ekonomi under sommarmånaderna liksom möjligheten att slutföra sin utbildning på kortare tid skulle bidra till att göra den högre utbildningen, och längre utbildningar i synnerhet, mer attraktiva för studenter från studieovana hem. Tröskeln att söka ett fyraårigt program är lägre jämfört med att söka ett femårigt.

555

Som ett första steg mot ett treterminssystem vill vi se en kraftig förstärkning av antalet relevanta sommarkurser. Sommarkurserna ska gå att räkna in i en examen eller erbjuda relevant breddning av en examen.

S-studenters reformförslag är följande:

- Fler program anpassas till ett treterminssystem.
- Vidare ska det erbjudas fler enskilda sommarkurser som möjliggör ökad studietakt.
- Att fler introduktionskurser ska ges under sommaren

560

Kurslitteratur

Läromedel i form av kurslitteratur är en central del av den högre utbildningen. Samtidigt utgör den för många studenter en stor utgift i förhållande till andra kostnader som hyra och livsmedel. Vi vänder oss emot att studenter tvingas spendera stora delar av sitt studiemedel på kurslitteratur och föreslår därför att ett kostnadstak införs. Allt fler böcker återfinns numera i digitalform och som ett led i den utvecklingen bör även andelen kurslitteratur som tillgängliggörs via e-böcker öka.

565

Högskolebiblioteken fyller även en viktig roll för att underlätta för studenter. För att genomföra sitt uppdrag måste de ha ett tillräckligt stort utbud av kurslitteratur, samt vara tillgängliga för studenter med generösa öppettider. I de fall då kurslitteraturen utgörs av kompendier tillhandahållna av högskolorna bör dessa antingen digitaliseras eller erbjudas till tryckkostnadspris.

570

S-studenters reformförslag är följande:

- Samtliga högskolebibliotek ska tilldelas resurser för att tillhandahålla ett stort utbud av kurslitteratur och hålla generösa öppettider.
- Kompendier som utgör en del av litteraturen på litteraturlista ska erbjudas till tryckkostnadspris och även digitalt.
- Kurslitteratur ska i högre grad finnas tillgänglig via e-böcker.
- Ett kostnadstak för kurslitteratur ska införas.

575

Lärares kompetens och pedagogik

För att kunna öka kvaliteten i den högre utbildningen och ge största möjliga förutsättningar för studenter att fullfölja sina studier är det viktigt att beakta att en utbildning inte enbart avgörs av dess innehåll, utan också av lärarnas pedagogiska kompetens. Den undervisande personalens högskolepedagogiska och didaktiska kompetens måste därför säkerställas. Utrymme och resurser måste avsättas för lärare att upptäcka exempelvis element i sin egen undervisning som tenderar att särbehandla vissa studentgrupper. Att lärarna är aktiva forskare, och att antalet som är disputerade i undervisningsämnet ökar, är också en viktig kvalitetsaspekt som bidrar till att studenterna får ta del av den forskningsutvecklingen inom utbildningsområdet. Samtidigt ska också tvärvetenskapliga och gränsöverskridande utbildningar utvecklas, baserat på det ömsesidiga beroendet mellan olika ämnen som idag växer fram.

585

S-studenters reformförslag är följande:

- Samtliga undervisande lärare på högskolan ska genomgå högskolepedagogisk och didaktisk utbildning samt kontinuerlig vidareutbildning.
- Undervisande personal både ska undervisa och bedriva forskning inom undervisningens område för att ge forskningsanknytning i utbildningen, eller att forskningsanknytning säkras på annat sätt.
- Tvärvetenskapliga utbildningar ska utvecklas i högre grad än idag.

590

- 595
- Det ska vara ett krav att ha genomgått pedagogisk utbildning för att bli professor

Lärlarled tid och undervisningsformer

600 Den akademiska utbildningens kvalitet står och faller med studentens möjlighet att vara delaktig i den akademiska miljön. Eftersom den delaktigheten framför allt sker genom kontakten med den undervisande personalen måste det säkerställas att det finns tid för detta. Under lång tid har resurserna urholkats till den högre utbildningen vilket medfört en allvarlig brist på lärlarled tid. En otillräcklig lärartäthet, som ofta tar sig uttryck i en brist på lärlarled tid, drabbar studentpopulationen i stort genom att minska det kunskapsutbyte som utbildningen ger. Samtidigt finns det en stor risk att studenter från studieovana

605 hem drabbas hårdare. Att exempelvis påbörja en högskoleutbildning när kontakten med läraren endast är någon enstaka timme i veckan och resten av tiden förväntas vara självstudier kan vara en hård start på studierna. Heltidsstudier ska motsvara en lagreglerad arbetsvecka vilket idag är 40 timmar. Undersökningar visar att sex av tio studenter får mindre än nio timmars undervisning per vecka, vilket är en miniminivå som det nuvarande resurstilldelningssystemet för högre utbildning bygger på. Det måste samtidigt finnas en rimlig balans mellan föreläsningar i större grupper, och grupparbeten i mindre

610 grupper, varför nio timmar är för lite. En lägsta nivå på femton timmar skulle både ge en bra balans däremellan och mellan lärlarled tid och självstudier. Ett krav på femton timmar drivs också av flera fackförbund och studentkårer.

I dagsläget tvingas framför allt de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena skära ner på den lärlarleda tiden på grundnivå för att försöka bibehålla en rimlig minimilängd av densamma på avancerad nivå. För studenter som fortfarande har en god nivå av lärlarled tid medför resursbristen i högskolan oftast att undervisningen sker i stora grupper med ytterst lite kontakt mellan lärare och studenter.

615

Idag finns det stora möjligheter att utveckla undervisningsformerna med hjälp av ny teknik. Användningen av ny teknik bör utökas inom alla utbildningar, både i traditionell undervisning, distanskurser och i kontakten med läraren men får inte ses som ett sätt att kunna spara in på lärlarled tid eller fysiska laborationer. För att råda bot på ovanstående behöver mer resurser anslås till grundutbildningarna – inte minst till de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena – för att säkerställa en rimlig mängd lärlarled tid. Även resurserna till forskning och forskarutbildning för dessa områden måste öka eftersom det i många fall är bristen på utbildande forskare som kan undervisa som försämrar lärartätheten.

620

S-studenters reformförslag är följande:

- 625
- Undervisningsformer ska utformas och varieras så att studenterna deltar aktivt.
  - Undervisningsformerna ska utvecklas i takt med den tekniska utvecklingen.
  - Heltidsstudier i regel bör motsvara en enligt lag reglerad arbetsvecka.
  - Antalet lärlarleda undervisningstimmar ska öka generellt med ett riktmärke på femton timmar lärlarled tid för heltidsstudier per vecka.
- 630

Rättigheter och rättssäkerhet

Ingen student ska missgynnas, eller gynnas, på grund av lärarens relation till studenten och ingen student ska behöva riskera att bli diskriminerad. Uppsatser med normkritisk utgångspunkt, exempelvis utifrån genusperspektiv, ska inte heller missgynnas – alla studenter ska examineras rättssäkert. Därför bör tentamina, inlämningsuppgifter, promemorior och uppsatser i möjligaste mån anonymiseras och därtill ska alla studenter ha rätt till utförliga betygskriterier och betygsmotiveringar.

635

Det ska även vara lätt för varje enskild student att få information om vilka regler som finns på lärosätet gällande examination, och därför bör varje lärosäte ha lättillgängliga och lättförståeliga regelböcker. Om flera examinatorer är involverade i samma kurs eller tentamen är det viktigt att de samråder för att möjliggöra enhetliga bedömningar av studenternas prestationer.

640

645 För att varje student ska garanteras en rättssäker och objektiv bedömning vid examinering är det av största vikt att examinator inte är densamme som agerat handledare. Ett uttryckligt förbud mot att handledare också får examinera måste därför regleras i förordning. Ett förhållandevis vanligt problem är att förändringar i kursplaner och examinationsregler medför problem för studenter som tidigare läst motsvarande kurs men avser tentera den efter att förändringarna trätt i kraft. Tidigare stipulerades ett krav i förordning om att övergångsbestämmelser alltid ska framgå i kursplaner. Detta krav måste återinföras för att säkerställa tillbörlig förutsägbarhet och transparens för studenten.

650 En student ska ha rätt att begära omprövning av ett examinationsbeslut hos examinator. Om ett beslut är oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet. Detta ska ske snabbt och enkelt, och utan att det leder till att betyget sänks. Idag har studenter som bytt juridiskt kön, eller av annan anledning bytt personnummer, inte en lagreglerad rätt att få ut ett nytt examensbevis. Många personer med ett nytt personnummer vill eller kan inte förknippas med det gamla personnumret på deras examensbevis, och det finns idag studenter som skjuter på starten av sin utbildning för att hinna få ett nytt personnummer. För att alla ska kunna ta ut ett examensbevis som matchar deras identitet krävs en ändring i högskoleförordningen som ålägger lärosätena att utfärda nya examensbevis till personer som bytt personnummer.

S-studenters reformförslag är följande:

- 660 ● Examinationer ska i regel anonymiseras.
- Alla studenter ska i högre utsträckning få betygsmotiveringar vid examination.
- Kriterierna för betygsnivåer ska vara tydliga och tillkännages för studenterna.
- Studenter ska garanteras en konsekvent bedömning även då fler examinatorer tjänstgör på samma kurs eller tentamen.
- Handledare och examinator inte får vara samma person.
- Studenter som bytt personnummer får rätt att få ut ett nytt examensbevis.
- 665 ● Det ska finnas tydliga och enhetliga riktlinjer gällande fusk och plagiat.

TILLTRÄDE OCH GENOMSTRÖMNING

670 Förutsättningarna att studera ser olika ut beroende på vilken bakgrund man har. För den som kommer från ett studievant hem är det en självklarhet samtidigt som det ofta inte är samma självklarhet för de som kommer från studieovana hem. Det skapar en olycklig asymmetri där vissa grupper ser det som en självklarhet medan andra kuvar sig inför tanken. Den socialdemokratiska idén är att alla ska ha rätt till all typ av utbildning oberoende av bakgrund.

675 Akademin ska vara en plats för alla. Det är en medborgerlig rättighet som ska ligga alla lika nära i tanke och handling att söka sig till oavsett bakgrund. Alla behöver inte söka sig till högskolan men ingen ska välja bort det på grund av rädsla eller ojämlika förutsättningar.

Akademi i hela landet

Det ska vara möjligt att tillgodogöra sig en akademisk utbildning oavsett var i landet man bor.

680 Högskolor har en avgörande betydelse för att hela Sverige ska utvecklas och leva. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att varje högskola och universitet har ett nationellt utbildnings- och forskningsuppdrag. En högskola finns inte enbart till för regionen den befinner sig i, eller de företag som verkar där. S-studenter vill se en högskolepolitik som ger lärosätena resurser och förutsättningar att bedriva forskning och utbildning av hög kvalitet i hela landet och som stimulerar samverkan med det omgivande samhället.

685 Den regionala tillgängligheten är en viktig fråga för rekryteringen till högskolan. Samtidigt är det inte rimligt att förvänta sig att varje lärosäte ska kunna tillhandahålla alla utbildningar som en region kan tänkas efterfråga. Därför är det viktigt att fler studenter får möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen på distans.

690 Kunskapen som förmedlas via den svenska utbildningen ska vara tillgänglig för alla människor i samhället, oavsett bakgrund. Därför vill vi att studentpopulationen ska spegla samhället i stort. Arbetet för en heterogen och representativ grupp av studenter är dock inte enbart viktigt av demokratiska skäl. Vi anser att en grupp som består av människor med olika bakgrunder, erfarenheter och perspektiv att föredra framför en homogen studentgrupp. Högskolan är dessutom ett potentiellt kraftfullt instrument för att minska klyftorna i samhället.

695 **S-studenters reformförslag är följande:**

- Högskolor och universitet ska uppmanas till att förlägga utbildning på olika platser i landet.
- Lärosätena ska underlätta möjligheten att delta i utbildning på distans.
- Högskolor och universitet bör uppmanas till uppsökande informationsinsatser i syfte att minska den sociala snedrekryteringen.

700

Breddad rekrytering

Utbyggnaden av högre utbildning och de regionala högskolorna var en medveten socialdemokratisk strategi för att utveckla kunskapssamhället. En utökad tillgång på utbildningsplatser är också en grundförutsättning för att bredda rekryteringen till högskolan eftersom det ger fler möjlighet att läsa vidare. Trots den kraftiga expansionen av högre utbildning består den sociala snedrekryteringen. För att motverka och bryta både könssegregationen och den sociala snedrekryteringen i högre utbildning behöver personer ur underrepresenterade grupper söka sig till fler utbildningsområden. Exempelvis har unga kvinnor mer än tillräckliga meritvärden för att bli antagna till ingenjörsutbildningar och vice versa för unga män till forskolläro-utbildningar. Men de söker sig i alldeles för låg utsträckning till utbildningarna för att akademien ska bli jämställd. Den sociala och könsmissiga snedrekryteringen till högre utbildningen ska motverkas.

710

Gymnasiebetygen spelar en avgörande roll för antagningen till populära utbildningar där det råder konkurrens om platser. I brist på en likvärdig skola missgynnar den betygsbaserade antagningen elever från studieovana hem, eftersom de tenderar att ha sämre förutsättningar i såväl hem- som studiemiljön att uppnå höga studieresultat. Antagningssystemet missgynnar

715 även personer som bestämmer sig för att läsa vidare mitt i livet. Därför anser vi att den betygsbaserade antagningen bör kompletteras med en för lärosäten obligatorisk alternativ väg in i högskolan som ger en rättssäker och rättvisande bild av den sökandes förkunskaper och motivation. Antagningssystemet ska också ta hänsyn till att grundläggande behörighet kan uppnås på annat sätt än genom studier, även yrkeserfarenhet ska kunna räknas som grundläggande behörighet. Rättssäkra behörighetsprov bör införas för att fastställa människors grundläggande behörighet. Meritpoängssystemet bidrar till social snedrekrytering och bör därför avskaffas.

720 Ett problem med alternativa urval är svårigheten för enskilda utbildningsanordnare att genomföra dessa. Det behöver därför tas ett tydligare statligt ansvar kring utformning och användning av alternativa urval i syfte att öka den breddade rekryteringen

S-studenters reformförslag är följande:

- 725
- Systemet för validering av reell kunskap ska byggas ut.
  - Alla utbildningar ska redovisa hur de ska använda det alternativa urvalet.
  - Högskoleprovskvoten i antagningen ska sänkas.
  - Det bör vara möjligt för blivande studenter att jämföra utbildningar avseende deras innehåll och kvalitet.
  - Det statliga ansvaret för det alternativa urvalet utökas
- 730
- Meritpoängen ska avskaffas

Breddat deltagande

735 Lika viktigt som att bredda rekryteringen till högskolan är det att skapa likvärdiga förutsättningar att slutföra studierna. Studenter ska kunna tillgodogöra sig en utbildning oavsett vem de är. Som ett exempel är studenter från studieovana hem är överrepresenterade i statistiken över studieavhopp.

740 Det krävs ökade resurser till stödfunktioner och initiativ som syftar till att ge alla studenter jämlika förutsättningar att slutföra sin utbildning. Det kan till exempel handla om kurser i litteratursökning, akademiskt skrivande och studieteknik.

740 Vidare är det viktigt att studenter får möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen på flera sätt. För att fler ska kunna delta och på lämpligt sätt ta del av undervisningen är det viktigt att öka möjligheterna att delta på distans.

745 Personer med någon form av funktionsnedsättning ska ges samma möjligheter till delaktighet vid högskolan. I grunden är det samhället som väljer vilka hinder det ställer upp för människor med olika förutsättningar. Skulden ska aldrig ligga på den som drabbas av ett hinder. Det får heller aldrig bli en ekonomisk diskussion om en student ska få tillgång till de hjälpmedel och anpassningar som krävs för att hen ska kunna bedriva sina studier.

S-studenters reformförslag är följande:

- 750
- Lärosäten måste ge studenter tillgång till de hjälpmedel som behövs.
  - Utökade resurser till stödfunktioner.
  - Vid antagningsbesked ska det finnas möjlighet att meddela kursansvarig om sina medicinskt dokumenterade behov.
  - Studenter som använder sommaren för att komma ikapp med sina studier ska ha rätt till stöd från lärosätet.
  - Lärosätena ska underlätta möjligheten att delta i utbildning på distans.
- 755

TRYGGHET UNDER UTBILDNINGEN

760 Studenter är under sin studietid idag i mångt och mycket otrygga. Beroende på var i landet du bor räcker inte studiemedlet till för nödvändigheter. På många studieorter råder bostadsbrist och försäkringssystemen är otillräckliga för exempelvis de studenter som blir sjuka eller har barn. Det är en barriär som hindrar studenter att söka sig till högre utbildning. För att alla människor ska kunna ta steget till högre utbildning är det av största vikt att trygghetssystemen för studenter är välfungerande, inkluderande och seriösa.

Studiemedel

765 Studenters socioekonomiska bakgrund ska inte styra möjligheten att studera på högskolan. Klassbakgrund och ekonomiska förutsättningar påverkar studenternas benägenhet att ta ekonomiska risker samt möjlighet att leva på ett lågt studiemedel under en tid. För att ge alla studenter lika förutsättningar att studera är det viktigt att alla studenter kan garanteras en säker inkomst under studietiden.

770 Studenter som inte klarar sin ekonomi riskerar att avbryta sina studier, antingen genom att hoppa av helt eller genom att de tvingas arbeta och därmed inte kan fokusera på sina studier. Införandet av studielön skulle bidra till studenter kan försörja sig under sin studietid men också slippa en livslång skuldsättning. Detta skulle leda till att fler från studieovana hem och att personer med lång yrkeserfarenhet vågar ta steget till högre studier. Tills dess att studielön införs är det viktigt att dagens studiemedelssystem omformas så att minst hälften av beloppet består av bidrag och justeras efter samhällets pris- och löneutveckling.

775 Det föreslås återkommande att studielånet bör avskrivas successivt för de studenter, särskilt inom bristyrken, som bor och arbetar i glesbygdskommuner. S-studenter anser att förslaget kan vara en väg att gå fram tills studielön införs, utöver att människor som vidareutbildar sig i bristyrken bör få studielön. Därutöver så är även S-studenter positiva till skuldavskrivning vid pensionen.

780 För det livslånga lärandet kan fribeloppet också ha en motverkande effekt där äldre yrkesaktiva som funderar på en omställning men oroar sig över hur de ska ha bibehållen livskvalité. Detsamma kan gälla unga arbetare som ser inkomstbortfallet mellan sitt arbete och studier. För arbetaren kan det vara avgörande att de har möjlighet att arbeta extra under sina studier och heltid på sommaren för att de ska vilja studera på en högskola.

785 Det höga fribelopp som återfinns i dagens studiemedelssystem har medfört att, framförallt studenter från studieovana hem, arbetar mer och i högre utsträckning lämnar studierna utan examen. Vi ser att studier på heltid ska vara norm, och därför ska vi inte ha ett fribelopp som medför att genomströmningen sjunker för en grupp som redan idag är underrepresenterade inom högre utbildning.

790

S-studenters reformförslag är följande:

- Studielön ska införas.
- Antal veckor i studiemedelssystemet utökas
- Studiebidragets andel av studiemedlet bör höjas omgående.
- 795 • Bidrags- och låneveckorna i studiemedlen skiljs åt
- Skuldavskrivning vid pension återinförs.
- Fribeloppet ska sänkas.
- Studenter som har studieuppehåll för studentfackligt arbete ska inte behöva börja betala tillbaka sitt CSN.

800 Skyddsnät för studenter

Socialförsäkringssystemet ska tjäna som en säkerhet för alla vid sjukdom, föräldraskap eller andra skeenden i livet. Rätt utformat ökar socialförsäkringssystemet jämlikheten i samhället, medan ett svagt och illa konstruerat socialförsäkringssystem förstärker ojämlika villkor. För att alla människor ska kunna och våga ta steget till högre utbildning behöver det finnas ett starkt socialförsäkringssystem även för studenter. Det främjar trygghet och stärker därmed individens benägenhet att investera i sig själva genom att studera vidare.

805

Studenter som blir sjukskrivna får ingen sjukpenning, men väl möjligheten att behålla studiemedlet. Vid sjukdom i mer än 30 dagar skrivs lånedelen av och meritkraven från CSN minskar i förhållande till sjukskrivningens längd. Det innebär i praktiken en månads karenstid för studenter, vilket inte är acceptabelt.

810

Vidare är det endast möjligt för studenter att sjukskriva sig på heltid. Detta skapar inlåsnings effekter där studenter tvingas till mer omfattande sjukskrivningar än nödvändigt. Det är viktigt att sjuka studenter har möjligheten att successivt återuppta sina studier efter förmåga. För att en student, efter en tids sjukskrivning, ska kunna återuppta sina studier och återgå till studie- och arbetsmiljön på lärosätet krävs aktiva insatser och ett tydligt ansvar.

815

S-studenters reformförslag är följande:

- Karenstiden för studenter ska kortas till sju dagar.
- Studenter med kroniska sjukdomar ska undantas karensdagarna.
- Studenter ska kunna vara sjukskrivna på deltid och samtidigt erhålla en inkomst som motsvarar ett fullt studiemedel.
- Lärosätena ska säkerställa att det finns god tillgång till rehabilitering samt att de ska få riktade anslag till detta ändamål.
- Föräldraförsäkringen bör i ökad grad anpassas efter studenters behov så att även studerande med barn ges möjlighet till ett tillräckligt ekonomiskt stöd.

820

825

Studiemiljö och hälsa

Många studenter lider av ohälsa. Problem med trötthet, stress, oro, depression, ångest och sömnsvårigheter är alltför vanligt och ohälsan tycks öka under studietiden. Det är inte klarlagt vad som orsakar studenters hälsa men troligt bidrar såväl faktorer i studiemiljön som studenters otrygga förhållanden i övrigt. Studenter som mår dåligt under studietiden bär med sig ohälsan in i arbetslivet.

830

Trots att ohälsa bland studenter är ett utbrett problem med långsiktiga konsekvenser är statens arbetsmiljö satsningar utformade på ett sådant sätt att de inte når student- eller elevpopulationer. Folkhälsomyndigheten har förvisso satsat på att minska studenters alkohol- och substansbruk, men dessa åtgärder missar kvinnliga studenter eftersom de oftare lider av annan psykosocial problematik. Vidare är det svårt att få forskningsmedel för att undersöka de brister i studiemiljön som orsakar ohälsan.

835

Studenter måste också, precis som arbetstagare, säkerställas en trygg fysisk studiemiljö under sina studier, både i lärosätets lokaler och på den praktik som många studenter utför. Studenter ska inte riskera att bli sjuka eller utsättas för risken att drabbas av olycks- och dödsfall på grund av sina studier.

840

Studenthälsan har en viktig roll i att agera som första kontakt för studenter som upplever sämre mående. Studenthälsans uppdrag är i dagsläget otydligt och verksamheten är underfinansierad. Situationen har medfört att det finns stora skillnader runt om i landet, sett till antal psykologer, väntetider och kostnader. Vi vill införa nationella riktlinjer för studenthälsan, som ett led i att göra den mer jämlik. För att ytterligare stärka verksamheten bör det statliga anslaget höjas.

845

S-studenters reformförslag är följande:

- Statens satsningar på arbetsmiljö även täcker studenters hälsa och studiemiljö.
- Staten bör ha ett tydligt ansvar för att bedriva forskning kring elever och studenters arbetsmiljö.

- 850
- Inför nationella riktlinjer och för studenthälsan.
  - Det statliga anslaget till studenthälsan ska höjas.
  - Arbetsmiljön för studenter på VFU och praktik säkerställs
  - Studenter ska ges minst ett dygns ledighet mellan höst- och vårtermin i syfte att minska den psykiska ohälsan och stressen

855

860

Bostäder för studenter

865 Studenterna är en relativt unik grupp på bostadsmarknaden. Ingen annan samhällsgrupp präglas av lika säsongsbaserade bostadsbehov och omflyttningar. Vidare är den genomsnittliga boendetiden i studentbostäder betydligt lägre än i det övriga hyresbeståndet, och studenters möjlighet att efterfråga bostadsrätter är avgränsad till en privilegierad minoritet. Därför behövs just studentbostäder som kategoribostäder, även i ett samhälle med liten eller ingen bostadsbrist. Hyran åter idag upp en stor andel av studiestödet. Staten bör därför investera i ett större utbud av bostäder för studenter, både studentbostäder och prisvänliga hyreslägenheter. Det ska finnas tilläggsbidrag tillgängliga för de som har extra stora utgifter, exempelvis studenter med barn.

870 Idag byggs ett flertal studentbostäder i främst större studieorter som förutsätter att studenten har ett deltidsjobb vid sidan av sina studier. Samtidigt förespråkas det återkommande att villkoren för studenters bostäder ska försämrats – att studenter ska bo på mindre boenhet, i mer högljudda områden och i provisoriska byggnader. Det måste tydligare framgå vad som utgör en studentbostad. Det är rimligt att ställa krav på tillgång till kollektivtrafik, samhällsservice, bostadsmiljö, pendelavstånd från campus med cykel, minimal bostadsyta, maximal hyra och så vidare.

875

880 Samtidigt så är det rimligt att förvänta sig att vid utbildningen man är antagen, så kommer man också få tag på en bostad. S-studenter vill därför införa en bostadsgaranti där de studenter som antas vid en högre utbildning också blir garanterade en bostad. Bostadsgarantin bör utformas i samråd med respektive kommun, så att såväl allmännyttan, universiteten, privata hyresgivare och Akademiska hus ansvarar för bostadsgarantin. Hyreskostnaderna har över tid ätit upp en allt större del av studiebidraget. En bostad avsedd för studenter måste ha en rimlig hyreskostnad och vi behöver bättre nationella instrument för att reglera detta på kommunal nivå.

S-studenters reformförslag är följande:

- Att tydligare nationella direktiv avseende vad en studentbostad är införs.
- Statliga investeringsstöd till bostäder för studenter.
- Bostadsbidraget bör bli mer lättillgängligt för studerande.
- Bostadsgaranti införs för de studenter som är antagna vid en högre utbildning
- Att alternativa bostadsformer liksom kompislägenheter främjas.
- Villkora statligt investeringsstöd till de kommuner med bostadsgaranti om kommunerna bygger studentbostäder där mer än halva studiebidraget går till hyra.
- Att en studentbostadshyra max får motsvara en tredjedel av studiemedlet
- Att bostadsbidraget för studenter inte ska ha någon åldersgräns.
- Höj taket för bostadsbidrag för studenter
- Att en studentbostads hyra max får motsvara en tredje del av studiemedlet

895 Ett systematiskt arbete mot diskriminering

Alla lärosäten ska erbjuda en miljö där alla människor kan studera på lika villkor och känner sig välkomna. Studenter ska inte drabbas av orättvisor på grund av sin bakgrund. Därför krävs ett aktivt engagemang och arbete för att förhindra att dolda mekanismer för utestängning tar sig uttryck. Lärosätet måste synliggöra normer och tillämpa ett inkluderande arbetssätt. Det

900 är nödvändigt att alla lärosäten aktivt arbetar med att integrera jämlikhets- och mångfaldsperspektiv i samtliga delar av verksamheten. Vidare bör lärosätet informera studenter om deras rättigheter och skyldigheter angående likabehandling.

905 För att uppnå en högre utbildning där alla kan studera på lika villkor måste ett systematiskt arbete ske mot diskriminering. Patriarkala strukturer och normer som styr sexualitet och könsidentitet avspeglas och reproduceras även i högskolans undervisning och forskning. På samma sätt återfinns rasismen inom samhället även inom akademien. Det är därför viktigt att lärosätena bemöter rasistiska samt homofoba tendenser och att de bedriver ett proaktivt antidiskriminerande arbete.

910 Vidare menar vi att HBTQ-, mångfalds- och normkritiska perspektiv istället ska lyftas fram i den högre utbildningen. Därigenom kan kompetensen inom området stärkas bland såväl studenter som lärare och bidra till att bekämpa förtryckande strukturer. Därför måste antidiskriminering och inkludering genomsyra alla utbildningar. Det gör dessutom utbildningarna bättre och mer verklighetsförankrade.

S-studenters reformförslag är följande:

- All personal inom den högre utbildningen ska genomgå fortbildning i antidiskriminering och inkludering såväl gällande bemötande som i innehåll i undervisning.
  - Regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för antidiskrimineringsarbete för högskolor.
  - Universitet och högskolors särskilda ansvar att förebygga och motverka diskriminering bör stärkas.
- 915